

A határterületek specialistája

Rendhagyó interjú az Osteológiai Közlemények főszerkesztőjével, dr. Forgács Sándorral Kőszegi Ábel

Nem szokás, hogy egy folyóirat saját főszerkesztőjével közöljön interjút. Ez a beszélgetés tehát magyarázatra szorul. Az elmúlt évek során számos neves radiológus, reumatológus, osteoporosis-szakemberrel készítettem interjút. Sok örömöm telt a beszélgetésekben, kiváló embereket ismertem meg, sokat tanultam tőlük. Természetesen a személyekre mindig a főszerkesztő tett javaslatot, de hogy miről beszéljünk, azt rám bízta. Az interjúk során többször szóba került Forgács dr. tevékenysége. Beszélgető partnereim elismerő szavait többször próbáltam a leírt interjúba beleszólni, de Forgács dr. ezeket gondosan kihúzta. A főszerkesztő jó barátom, de eddig nem tudtam rávenni, hogy egyszer ő is üljön le a mikrofonom elé. Most azonban maga jelezte, hogy kötélnek áll: akaszthatom a hóhért.

– Mi változott meg, hogy most rólad is írhatunk?

– Csak annyi, hogy öregszem. Egyre többször találkozom olyan orvos-szakmai kérdésekkel, melyek tőlem indultak el, de arra már egyre kevesebben emlékeznek.

– Sok évtizedes munkásságod mintha jól elhatárolódó korszakokra oszlana. Az utóbbi két évtizedben neved az Osteológiai Közleményekkel, az osteológiai kongresszusokkal forrt össze. Korábban diabetológiával, gastroenterológiával foglalkozó könyveid jelentek meg.

– Azért ezek a korszakok nem választhatók szét élesen egymástól. Abból kell kiindulnom, hogy mindig nagy szerencsém volt. Amikor én jártam egyetemre, nem akart senki röntgenológus lenni. Én is belgyógyásznak készültem. A diploma megszerzése után akkor mindannyian a híres-hírhedt elosztó bizottsághoz kerültünk. 1963-ban ez úgy működött, hogy tanulmányi eredmény sorrendjében hívtak be. Én a jók közé számítottam, ezért hamar sorra kerültem, de akkor már a két budapesti belgyógyászati állás elkelt. Azok elnyeréséhez nemcsak jó tanulmányi eredmény, de olyan „szocialista összeköttetés” (emlékszik még valaki erre a kifejezésre?) is kellett, amivel nem rendelkeztem. A János Kórház Röntgen Osztályára kaptam kinevezést.

– Azt mondod, hogy szerencsés voltál. Mi volt ebben a szerencse?

– Az osztály vezetője: Hajdú Imre. Sokan emlékeznek még rá. Nagy örömmel láttam, hogy a János Kórház egyik belső terét, ahol a röntgenosztály épülete is áll, róla nevezték el. Megérdemli. Korának egyik legkiválóbb szakembere volt, a világhírű Bársony Tivadar tanítványa.

– Tőled hallottam, hogy a Bársony-tanítványokat megölték a világháború idején.

– Ez egy híres történet, amelyet még amerikai radiológiai szaklapokban is közöltek. Az történt, hogy 1944-ben a nyilasok betörték a Zsidókórház Röntgen Osztályára, ahol rádió adóvevőket kerestek, mondván, hogy onnan tartják a kapcsolatot Londenral. Persze semmit sem találtak, de aki ott volt, mind elvitték, és azt hiszem, senki sem tért vissza közülük. Szerencsére sokan hiányoztak aznap, és ha továbbra is szerencsénk volt, túléltek. Kiváló szakemberek voltak közöttük például Hajdú Imre vagy Koppenstein Ernő, aki később az Uzsoki utcai Kórháznak lett főorvosa, így elődömnek tekinthetem.

– Hajdú Imre nevét már korábban is említetted, ezért utána néztem. Hosszú ideig a Röntgen Szakcsoport egyik vezetője volt, de publikációt keveset találtam tőle.

– Kis túlzással azt mondhatom nem írt, csak olvasott. Persze ez nem egészen igaz, a háború utáni első egyetemi röntgen tankönyv Hajdú-Ratkóczi névvel jelent meg. Minden szakmai cikket, könyvet elolvasott, beleértve a népszerű tudományos munkákat is. Szerencsémre ifjan is barátjává fogadott, rendeztem könyvtárát, így jutottam hozzá például Freud és Einstein magyarul megjelent műveihez. Rendkívül kritikus volt olvasmányaival, munkatársaival és magával szemben is. Első közleményeimet vagy hússzor kellett átírnom, és végül szinte ki kellett csempésznem, hogy megjelenhessen.

– Mi volt ez, és hol jelent meg?

– Már első tudományos próbálkozásaim közölte az Orvosi Hetilap. Az első igazi sikeremnek az „osteopoiikia familiaris” cikkemet tekintem, amelyet a Fortschritt

Röntgenstrahlen (Röfo) közölt, és azóta is sokszor idézik. Akkoriban Kelet-Európából ilyen vezető folyóirat ritkán fogadott el cikket.

- Korán megjelentek cukorbetegséggel kapcsolatos munkáid is.

- Akkoriban a röntgenszakvizsgáláshoz néhány hónapot belgyógyászatot kellett tölteni. A János Kórház I. Belosztályát *Korányi András* professzor vezette igen magas klinikai színvonalon. Szerencsémre ott kezdtem el a gyakorlatot, amiből több év lett. Szerettem ott lenni, teljes értékű munkatársnak tekintettek. Hálából én röntgeneztem az osztály betegeit. Kitűnő együttműködés volt, és szerencsésen ráakadtam egy határterületi témára. Ma is emlékszem egy fogász foglalkozású betegre, aki labilis, inzulinhiányos diabetesben szenvedett. Bokája hatalmasra duzzadt, deformálódott, lényeges fájdalom nélkül. Természetesen megröntgeneztem, és nagy csontpusztulást láttam. Az ortopédek csont tbc-nek vagy tumornak gondolták, és már amputáción gondolkodtak. Felvetődött bennem, hogy talán összefügg a diabetesével. Találtam néhány irodalmi adatot, hogy diabeteses neuropathia is okozhat idegi eredetű csontdestrukciót. Beállítottuk diabetesét, és a csontpusztulás – lass csodát – megállt, majd javulni kezdett. Természetesen közöltem egy kazuisztikát erről. Elkezdtem keresni ilyen eseteket, és kiderült, hogy nem is olyan ritka, mint azt korábban hitték, csak gyakran helytelenül osteomyelitisnek diagnosztizálták. Hogy még több esetet találjak, elmélyültem a diabetológiában annyira, hogy barátom *Halmos Tamás dr.*, aki már akkor is vezető diabetologus volt, és akivel több közös cikkünk jelent meg, a cukorbeteg rendelés egy részét rám bízta. Néhány év alatt annyi esetet gyűjtöttem össze, hogy már egy összefoglaló közleményt írhattam a diabeteses osteoarthropathia röntgentüneteiről és stádiumairól, amit a hazai folyóiratokon kívül ismét a Röfo közölt. Azt hiszem ez a legtöbbet idézett közleményem.

- Ugyanakkor gyomorbél betegségekről is írtál.

- Erre is egy eset hívta fel a figyelmemet. Egy súlyosan diabeteses betegnek gyomorürülési zavarai voltak. Pylorus stenosisnak gondolták, és műtétet javasoltak. Gyomorröntgen során azonban nem találtam stenosisot, csak tág ételmaradékkal kitöltött gyomrot. Az irodalomban ráakadtam egy hasonló esetre, amit a „gastroparesis diabetica”-nak neveztek. Nyilvánvaló lett számomra, hogy itt is erről van szó, és rájöttem, hogy ez sem olyan ritka, mint korábban gondolták. Sőt a diabeteses visceralis neuropathia következtében más hasi szervekben is kialakulnak röntgenologiailag kimutatható elváltozások. Ezekről írt cikkeim a Münchener Medizinische Wochenschrift-ben jelentek meg.

- Abban az időben nagy dolog lehetett ilyen jó nevű nyugati folyóiratokhoz cikkeket kijuttatni, hát még megjelentetni.

- Nem is sikerült mindig. Az egyik osztrák folyóirat például azt válaszolta, hogy nagyon érdekes, amit írtam, de a képek közlése pénzbe kerül, feltételezik, hogy ezt nem tudom kifizetni, ezért visszaküldték a kéziratot.

- A hatvanas és a hetvenes években nagyon el voltunk zárva a világtól. Te pedig mindig arra hivatkozol, hogy mit olvastál a külföldi irodalomban.

- Utazni valóban nehezen lehetett, de a külföldi szakirodalomhoz korlátlanul hozzájutottunk. A kórházi könyvtárakba, és különösen az Egyetem Kari Könyvtárába minden fontos folyóirat járt. Ha valamit mégsem találtam, a Széchenyi Könyvtár rövid idő alatt megszerezte.

- Az osteoporosis, mely ma is kedvenc témád, már akkor feltűnt néhány tudományos munkádban.

- Akkoriban a diabeteszt az osteoporosis egyik okának tekintették. Sok száz cukorbeteg csontjairól készítettem röntgenfelvételt. Kiderült, hogy az osteoporosis nem gyakoribb közöttük, mint a normál populációban. Sőt, a II. típusú diabeteszben a csontok denzitása inkább fokozott, és kiterjedt szalagmeszesedések lépnek fel a gerincben, és a perifériás ízületek körül. „Hyperostotische Knochenveränderungen bei Diabetikern”, „Diffúz hyperostosis szindróma” címmel jelentek meg ezekről közleményeim. Később ezeket az elváltozásokat *D. Resnick* Diffuse Idiopathic Skeletal Hyperostosis (DISH szindróma) néven foglalta össze, és így terjedt el az irodalomban.

- Tudja a szakmai világ, hogy ezt te írtad le először?

- Ma már kevesen. Ezek a cikkek magyarul és németül jelentek meg. *Resnick* fantasztikusan kibontotta a témát, angol nyelvű cikksorozatában, könyvfejezetekben foglalta össze minden részletkérdését. A világ őt tekinti a DISH szindróma atyjának. Munkáiban hivatkozik rám. Amikor 1985-ben meglátogattam San Diegoban, ezt megköszöntem, és sokat beszélgettünk. A betegség diabetszel való kapcsolatát *Resnick* nem tartotta fontosnak, pedig azóta munkásságomnak köszönhetően bekerült a tankönyvekbe is.

- Szóval munkásságod első tíz évében, már jelentős tudományos eredményeket értél el. Miért hagytad el a János Kórházat?

– Aspirantúrára jelentkeztem a Magyar Tudományos Akadémia pályázatán. Olyan sok publikációm volt, hogy elnyertem egy levelező aspirantúrát. Ez nagyon kellemes dolog volt: egy teljes év fizetett szabadságot kapott a jelölt, hogy megírja kandidátusi értekezését. *Zsebők Zoltánt*, a Radiológiai Klinika igazgatóját nevezték ki aspirantúra vezetőmnek. Ez 1974–1975-ben történt. Amikor letelt az év, *Zsebők* professzor meghívott a klinikára. Ez olyan megtiszteltetésnek számított, aminek nem lehetett nemet mondani.

– *Zsebők Zoltán nem csak híres professzor, de neves és felettebb érdekes közéleti személyiség is volt.*

– Az érdekes az enyhe kifejezés. A háború utáni években *Zsebők* a Parasztpárt színeiben politizált, államtitkár is volt. Ott ült a párizsi béketárgyalások magyar delegációjában. Sokat mesélt ezekről az időkről. Rendkívül színes, de ellentmondásos egyéniség volt. „Lépcsőfokok” címmel megjelent önéletrajza, de még érdekesebb lenne azt olvasni, amiről nem írt benne.

– *Hogy érezted magad a klinikáján?*

– Az idő mindent megszépít, de nem volt egy könnyű élet. Amikor oda kerültem, *Zsebők* professzor már a leszálló ágában volt. Nekem már nem jutott külföldi ösztöndíj, legfeljebb egy-egy külföldi kongresszusi utazás támogatása. *Zsebők* hamar észrevette, hogy alkatilag nem tudom szolgálai módon követni utasításait. Útjaink így néhány év múlva szétváltak.

– *Közben azonban megvédted disszertációd.*

– Ez 1975-ben történt. „A diabetes röntgenológiai manifesztációi” címet terveztem, *Zsebők* javasolta, hogy szűkítsem le a csontelváltozásokra. Igaza volt. *Forrai Jenő* és *Csató Zsuzsa* voltak az opponenseim. Gondot jelentett, hogy túl szép véleményt írtak, semmit nem kifogásoltak, így nehéz volt mit „megvédenem”.

– *Ez a Csató Zsuzsa nem véletlenül Aczél György felesége volt?*

– De igen. Gondolhatod mennyire félték tőle azok, akik nem ismerték. Valójában nagyon közvetlen, kedves asszony, és nem utolsó sorban kiváló csont-radiológus volt, az Ortopédiai Klinika röntgenosztályát vezette.

– *Témáidat hamarosan könyvekben is megjelentetted.*

– Igen, „Bones and Joints in Diabetes Mellitus” címmel egy holland kiadó jelentette meg monografiámat. Ami az értekezésemből kimaradt, azt „Gastronintestinal Disorders in Diabetes Mellitus” címmel az Akadémiai Kiadó adta ki.

– *Egy fiatal magyar orvosnak ez jókora anyagi és erkölcsi sikert jelenthetett.*

– A holland Nijhof kiadást is az Akadémiai Kiadó közvetítette. Ha jól emlékszem, 20 ezer Ft honoráriumot kaptam, ami akkor nem volt nagyon kevés, de még fontosabb volt, hogy ennek egy részét valutaszámlára tehettem, amit fel lehetett használni nyugati utazásnál. A könyveknek sikere volt, számos külföldi kongresszusra meghívtak, és mivel tudományos fokozatom volt, gyakrabban kaptam útlevelet, mint az egyszerű halandók.

– *Ezek szerint Te nem érezted a Kádár rendszer bezártságát?*

– Furcsa világ volt ez. Egy 3 napos kongresszusra például 3 + 2 nap utazásra kaptunk útlevelet, Persze akkor ennek is örültünk. De komoly kellemetlenségek is előfordultak. 1974-ben például egy nemzetközi ortopéd pályázatra összeállítottam egy diabeteses csontokkal foglalkozó anyagot, és mivel éppen itthon volt látogatóban egy „idegenbe szakadt” rokonom, megkértem vigye ki, adja fel a társaság brüsszeli címére. Néhány hónap múlva értesítést kaptam Belgiumból, hogy munkám díjat nyert, felkérnek, hogy vegyek részt a társaság legközelebbi kongresszusán, amit Jeruzsálemben, a King David Hotelben rendeznek. A díjhoz tartozik, hogy minden költséget fedeznek. Büszkén rohantam a minisztériumba, hogy útlevelet kérjek. „Forgács elvtárs kitől kért engedélyt, hogy részt vegyen egy külföldi pályázaton?” – forrázott le az előadó. Elmentem a minisztérium nagyhatalmú személyzeti főnökéig, de hiába, nem kaptam útlevelet, és végül örültem, hogy nem büntetnek meg.

Monográfiáimnak és külföldön megjelent cikkemnek más hozadéka is volt. Megkerestek nemzetközi kézikönyvek szerkesztői, hogy írjak egy-egy fejezetet. Számos kiadást megérték reumatológiai könyvekbe írt fejezeteim acromegáliáról, diabeteses csontelváltozásokról, valamint diabetes kézikönyvekben a cukorbetegség reumatológiai, osteológiai vonatkozásairól. Magyar nyelven radiológiai és reumatológiai tankönyvekbe írtam fejezeteiket.

– *Biztosan hallottad, hogy a hazai szakma miképpen is örvendett sikereidnek Azt terjesztették, hogy a diabetológusok között Te vagy a legjobb radiológus, a radiológusok között a legjobb diabetológus.*

– Látod, így jár, aki határterületi kérdésekkel foglalkozik, kigúnyolják. Szerencsésnek mondhatom magam, hogy a radiologia révén gyakran kalózkodhattam idegen vizeken.

– *Hazai szakmai elismertségedet is a fenti paradoxon jellemzi?*

– Sokszor az az érzésem, hogy itthon kevés nyomot hagytak munkáim. A diabetesen osteoarthropathát itthon ma is gyakran helytelenül osteomyelitisnek dignosztizálják, és nem ritkán feleslegesen amputálják a beteg lábát. A diabetes gastroenterológiai szövődményeiről rendezett hazai tudományos ülésekre engem meg sem hívtak.

– Panaszkods, de munkáidért már fiatalon több tudományos díjat is kaptál.

– Ez igaz. „Az év legjobb gastroenterológiai közleménye” díjat kétszer is elnyertem. Díjaztak a Magyar Diabetes Társaság tudományos pályázatán. Az ízületi betegségek röntgendiagnosztikájáról írt könyvem (Horváth Ferenc professzorral közösen) a Medicina Kiadó nívódíját kapta meg. Ebből a könyvből mind a mai napig tanulnak a reumatológiai szakvizsgára készülő orvosok.

– Egy ideig úgy tűnt, hogy téged neveznek ki az ORFI osztályvezető főorvosának.

– Ez egy másik pártállami történet, sok szereplője még él, ezért erről nem szívesen beszélek. Kineveztek viszont 1988-ban az Uzsoki utcai Kórház osztályvezető főorvosává. Fantasztikusan jó menedzsmet, szakmájuk csúcsán lévő főorvosi gárda, ennél jobbat nem kívánhattam volna. Amikor átvettem az osztályt, egy nyugdíjas megbízott főorvos és két szakorvosjelölt főleg mellkas-, gyomor- és epevizsgálatokat végzett már akkor is elavult röntgengépeken. Az igazgatás segítségével ebből teremtettem néhány év alatt korszerűen működő osztályt, kitűnő orvosgárdával. Amikor nyugdíjba mentem, minden nálam tanult orvos legalább adjunktusi rangba került. A sok feladat sajnos azzal járt, hogy tudományos tevékenységem csökkent, és a nagydoktorira nem maradt sem időm, sem energiám. Számos felkérést kaptam viszont könyvfejezetek megírására, amelyeket örömmel teljesítettem.

– Annál többet foglalkoztál az osteoporosis diagnosztikájának és terápiájának kérdéseivel.

– Ez is még a 70-es években kezdődött. Akkor jelentek meg cikkeim az osteoporosis méréséről. A külföldön már használatos ún. morfometriás méréseket vezettem be Magyarországon. Felfigyelt erre a Chinoi akkori fejlesztési főmérnöke, *Feuer László*. Azzal kerestem meg, hogy kifejlesztettek egy új vegyületet, amely szerinte a kalcium anyagcserét befolyásolja. Kérdezte, lenne-e kedvem ezzel klinikai vizsgálatokat folytatni, alkalmazva mérési módszereimet. Hát persze hogy volt kedvem, ráadásul annyit fizettek érte, hogy szerény szentendrei faházunkat meg tudtam nagyobbítani. Évekig dolgoztunk együtt. *Feuer Lászlót* hol a mennyekbe röptették, hol titkárnököt is elvették tőle, a cég belső harcaiból adódóan. Elmeséltem ezeket a történeteket Londonban, ahova egy barátom feleségének

vittem a gyógyszerből, aki nagyon jónak találta, szívesen szedte. Barátom könyvkiadással foglalkozott, és amikor meghallotta történeteimet, felkért, írjak erről egy könyvet, kiadná Londonban. Erre természetesen egyedül nem vállalkozhattam, ezért felkerestem a gyár vezérigazgatóját, gondolván, micsoda propaganda lenne ez az angol-szász világban. Nem nyerte el tetszését az ötlet. Nyilván volt mitől tartania.

– Végül a gyógyszerből sikertermék lett.

– Igen, ebből lett az Osteochin, a gyár egyik sikerterméke. 1985-ben elvittek vele Japánba, utána a Takeda cég hatalmas mennyiségeket rendelt. A másik fő importőr a Szovjetunió volt, ott is több előadást tartottam a gyógyszerrel és mérési eredményeimről. Előadásaim – például 1983-ban a moszkvai EULAR-on – legfőbb mondanivalója az volt, hogy a szer nem oldja meg a csontritkulás kezelésének összes kérdését, de helye van a betegség terápiás palettáján. Ezt most is fenntartom, noha a Chinoi privatizációja után az új tulajdonos törölte a terméklistáról.

– Sok beteget kezeltél az ORFI-ban Osteochinnel.

– Nagyszámú betegre volt szükségem az Osteochin vizsgálatok értékeléséhez. Azt hiszem, az első magyar osteoporosis szakambulanciát szerveztem meg ahol diagnosztikus vizsgálatok és kezelés is történt. Közben fejlődtek a mérési módszerek. Az első denzitométert még a klinikán fizikus barátaimmal házilagosan gyártottuk. A 70–80-as években már be lehetett szerezni korszerű csontsűrűségmérő műszereket. A 80-as évek közepétől beadványokkal bombáztam az egészségügyi hatóságokat: hozzuk létre az osteoporosis rendelések országos hálózatát, és mindegyiket lássuk el korszerű műszerrel.

– Milyen eredménye lett a beadványaidnak?

– Semmilyen. Már közeledett a rendszerváltás. Ha valamelyik egészségügyi hivatalnok egyáltalán válaszolt, és ígéretet tett valamire, amikor legközelebb kerestem, már az utódja sem volt a helyén. Gyökeresen megváltozott a helyzet, amikor a 90-es évek elején megalakult a MOOT, és megszervezték az osteoporosis centrumok országos hálózatát.

– Azt, amit Te már korábban javasoltál.

– Akkor velem ebből a szempontból már senki nem foglalkozott. De ez nem is fontos. A MOOT vezetői *Poór Gyula*, majd *Lakatos Péter* nagy lelkesedéssel és hozzáértéssel létrehozták a lokális-regionális-országos központok kitűnően működő rendszerét. Én ilyet nem tudtam volna megszervezni. Mint a MOOT egyik vezetőségi tagja, csak szerény módon tudtam támogatni a programot.

– Az Uzsokiból kevesebb cikked jelent meg, de annál többet foglalkoztál tudomány szervezéssel.

– Még a 70-es években alapítottuk meg a Magyar Radiológus Társaság Osteologiai Szekcióját (MRT-OS). 17 éve indítottam el és azóta is szerkesztem az Osteologia Közleményeket. A 90-es évek elején alapítványt hoztam létre. A korábban sem sikertelen Osteologiai Napokat Balatonfüredre vittem, és 10 évvel ezelőtt a MOOT-tal közösen elindítottuk a Magyar Osteologiai Kongresszusok általunk is csak titokban remélt sikersorozatát. Igen látogatottak az évente megrendezett csont-diagnosztikai tanfolyamaink is.

– A ROPOG program is a Te nevedhez fűződik?

– Radiológusok Országos Programja az Osteoporosis Gyógyításáért. Ezt a frappáns mozaikszót a feleségem találta ki. A program lényege, ha egy radiológus bármilyen okból készült röntgenfelvételen csigolyatörést vagy más csonttraktulációs jelet észlel, küldje a beteget osteoporosis szakambulanciára. A programot 2004-ben indítottam el, de a kezdeti sikerek után elhalt. Ennek oka, hogy a gyógyszerég, mely kezdetben támogatta, és erre kizárólagos jogot kért, kihátrált mögüle. Néhány év múlva az ECR (European Congress of Radiology) és az ESSR hasonló értelmű programot indított tőlem függetlenül, nem említették, hogy Magyarországon ilyen már működik.

– Hogyan kerültél kapcsolatba nemzetközi tudományos szervezetekkel?

– Laza kapcsolatom régóta volt. A 80-as évek második fele jelentette az áttörést számomra, amikor eljutottam az International Skeletal Society (ISS) kongresszusaira. Szerencsés időszak volt, ők is akkor próbáltak nyitni Kelet-Európa felé. Az amerikai *G. Greenfield* professzor, aki számos csontdiagnosztikai „alapkönyv” szerzője, barátságába fogadott. Mások is, például a New York-i *G. Herman* professzor szeretettel fogadtak, és „bevezettek a társaságba”. Az ISS komoly feltételeket támaszt tagjaival szemben. Egyebek között 2 ajánló szükséges, és legalább 6 nemzetközi folyóiratban publikált tudományos közleményt kell felmutatni. 1991-ben vetek fel. Később tagja lettem az egyik albizottságnak, majd a vezetőségnek is. Így jutottunk el 2007-ig, amikor felkértek, hogy Budapesten rendezzük meg az ISS Világkongresszusát. Ettől a nagy feladattól kissé megrettentem, de mellettem állt *Mester Ádám dr.*, akivel közösen – ahogy a társaság egyik vezetője fogalmazott – minden idők egyik legjobb ISS kongresszusát rendeztük meg a budapesti Intercontinental Hotelban.

– Miért volt lámpalázad? Rendeztél már korábban is nemzetközi tanácskozást.

– A 90-es évek elején az ISS nagy aktivitását megirigyelve az európai csontdiagnosztikusok megalapították az European Society of MusculoSkeletal Radiology (ESSR) társaságot. A társaság alapító tagjának tekint, az első vezetőség tagjává választottak, és ezt rendhagyó módon, több cikluson keresztül meghosszabbították. Ennek szubjektív okai is lehettek, hiszen a társaság vezetőivel: *M. Davies*, *V. Pollicino*, *H. Imhof* professzorokkal baráti kapcsolatunk alakult ki. Amikor mandátumom végleg lejárt, sikerült bevinnem a vezetőségbe *Mester Ádámot*, akit néhány éven belül az ESSR elnökévé választottak. 2001-ben Budapesten a Gellért Szállóban rendeztük meg az ESSR évi kongresszusát, ami kiemelkedő szakmai sikert hozott.

– Már nem először említéd Mester Ádám nevét. Azt is hallottam már, hogy olyan funkciók elérésében támogattad, amelyek neked kellett volna betölteni.

– Akik ezt mondták, azokból irigység beszélt. Ádám közeli jó barátom, magasan képzett radiológus, több nyelven kitűnő kapcsolatteremtő képessége van, és számos nagyszerű emberi tulajdonsággal rendelkezik. Amit rábíztam, azt maradéktalanul teljesítette. Sok olyan dolgot vitt véghez, amit én nem tudtam volna. Nélküle nem lettek volna sikeresek a budapesti nemzetközi osteologiai kongresszusok. Másoknak is próbáltam segíteni, de a nemzetközi tudományos életbe őt tudtam bekapcsolni. Szeretném, ha még további feladatokat is átvenne tőlem. Újabban például intenzíven bekapcsolódott a magyar osteologiai kongresszusok szervezésébe.

– A magyar osteologiai kongresszusokkal kapcsolatban magam is tapasztaltam, hogy micsoda szervezőképességgel és milyen kitűnő kollegákkal végzed ezt a munkát.

– A történet 1999-ben kezdődött, amikor a már korábban is jól sikerült Osteologiai Napokat Balatonfüredre vittem. Nagyon sokan eljöttek, hatalmas médiaérdeklődés kísérte. „Sétáljon minden nap” – kedves Ábel, ezt a szlogent éppen Te találtad ki nekünk. Sétált a kongresszus is, amit persze közvetítették a TV csatornák. *Lakatos Péternek* és *Marton Istvánnak*, a MOOT akkori vezetőinek volt az ötlete, hogy velük közösen rendezzük a kongresszusokat Magyar Osteologiai Kongresszus néven. Igazuk lett, ezzel nagy sikersorozat indult. Kialakult egy munkamegosztás. A MOOT elnöke *Lakatos Péter*; majd utódja *Horváth Csaba* felelősek elsősorban a tudományos programért, én főleg a szervezésért. Persze mindent közösen csinálunk, a harmadik oszlop pedig *Zalatnai Lajos* és csapata. Az idén a 10. kongresszushoz értünk, ami alkalom arra, hogy visszatekintsünk. Ezt meg is jelentetem a folyóiratban, úgyhogy erről most nem is beszélek többet.

– Általános elismerést arat az a szokások, hogy a gazdag tudományos program mellett emlékezetes esti műsorok voltak neves művészek fellépésével. Persze tudom, hogy éveken keresztül ezeket a gyógyszercégek finanszírozták, de az elmúlt évben a megszorítások közepette is gazdag műsort adtatok. Egyszer még a Uriah Heep világhírű pop együttes is fellépett a kongresszuson.

– Ez nem az én érdemem. 2003-ban történt. A Marina parkjában a garden partyn Gerendás Péter és zenekara adott műsort. Azokban a napokban Alsóörsön volt egy Harley Davidson találkozónál, náluk játszott a világhírű együttes. A Hotel Marinában laktak. Késő este visszatérve a szállóba hallották a zenét. Lejötték és beültek Gerendásék közé játszani. Fantasztikus örömet adtak elő, főleg a maguk szórakoztatására. Meleg nyári este volt. Percek alatt elterjedt a vízparton, hogy kik játszanak. Mindenholnan tódultak és csápoltak az emberek. Felejthetetlen este volt.

– Feljegyzéseimbe pillantva felsorolom, hogy milyen elismeréseidet nem említetted eddig. Megkaptad a Magyar Radiológus Társaság legrangosabb tudományos díját, az Alexander Béla emlékéremet, az egészségügyi miniszter Batthyány-Strattmann László díjjal tüntetett ki. Tiszteletbeli tagjává választott az European Society of Musculoskeletal Radiology és a Magyar Radiológusok Társasága, különböző hazai és külföldi Who is who? kiadásokban szerepelsz. Hogyan értékeled ezeket?

– Nem akarok álszerű lenni, de mindezekben nagy szerepe van a szerencsének. Jó tanítómestereim, jó munkatársaim voltak, szerencsésen választottam tudományos témákat. Sok kollegám, barátom van, akik nálam többet tettek le az asztalra, mégsem volt részük ennyi elismerésben. Szerencsém volt azzal is, hogy 20 évvel ezelőtt olyan munkahelyet találtam, mint az Uzsoki utcai Kórház.

– Munkatársaidtól azt hallottam nem emlékeznek arra, hogy betegállományban lettél volna.

– Szabadságomból is mindig bent maradt egy adag. Bokatorés után gipszelt lábbal is bejártam (pontosabban bevittek.) A röntgenes ülve, felpolcolt lábbal is tud leletezni.

– Mi van most az Uzsokiban?

– 2001-ben nyílt meg a kórház korszerű új tömbje, benne európai szintű műszerekkel felszerelt röntgenosztályal. Most pedig az „öreg ház” teljes átépítése folyik, természetesen Golub Iván főigazgató irányításával, aki egész munkásságát ennek a kórháznak szentelte, más munkahelye úgy tudom nem is volt. Az Uzsoki ugyan fogalom, de mégis csak egy utca neve. Ha tőlem függne, én Golub Iván Kórháznak nevezném.

– A Röntgenosztály vezetése nem hiányzik?

– Az osztály vezetését 5 évvel ezelőtt Gergely Mária vette át. Sok éven át munkatársam volt, szorgalmas, kötelességtudó, kitűnően képzett radiológus. Munkája az egészségügy jelen helyzetében nem irigyelni való. Kevés, alulfizetett munkatárs, egyre több feladat. Örülök, hogy ma nem nekem kell az osztályvezetéssel küszködnöm. Azért ma is minden nap több órát az Uzsokiban töltök. A napi rutinban kevésbé veszek részt, de konzultációra, denzitometriás vizsgálatokra igénybe vesznek. A denzitometria műszerei továbbra is az általam létrehozott Csont-DG. Alapítvány tulajdonában vannak, részt veszek azok szakmai működtetésében. A Röntgenosztály munkatársai segítségével szerkesztjük a folyóiratot, szervezzük a csont diagnosztikai tanfolyamokat, a kongresszusokat. A Röntgenosztályon van Alapítványunk és az MRT-OS székhelye.

– Márciusban voltál 70 éves. Ilyenkor a tanítványok, munkatársak tudományos üléssel egybekötött ünnepséget szoktak rendezni.

– Gergely Mária és uzsokis munkatársaim meghatóan szép meglepetés partit rendeztek számomra. Golub Iván főigazgató külön is felköszöntött.

– A többiek nyilván a 80. születésnapodra várnak. Kívánom, hogy azt is ilyen jó erőben, egészségben érjed meg.

– Úgy legyen. Nagyon köszönöm.